

CKI – Center for Kunst & Interkultur
Kilen, CBS, København – den 19. januar 2009

Kunst og interkultur: next practice

Seminar om interkulturelle dimensioner
og strategier i kultursektoren

RAPPORT

fra seminaret 'Kunst og interkultur: next practice'
den 19. januar 2009 i København

Kort om seminaret

Den 19. januar 2009 afholdt Center for Kunst & Interkultur et seminar om strategier i kultursektoren på det interkulturelle felt. 125 deltagere fra forskellige organisationer, kulturinstitutioner, regioner, kommuner, ministerier samt udøvende kunstnere fra hele landet var mødt op for at få ny viden og inspiration til deres arbejde.

Dagen bød på to hovedtalere. Den første var Ken Bartlett, der er kunstnerisk leder af Foundation for Community Dance i England og som fortalte om formidlingen af interkulturelle erfaringer i England. Den anden hovedtaler var Chris Torch, der som leder af Intercult i Stockholm og med-initiativtager til 'The Rainbow Paper' gav tilhørerne indblik i sine interkulturelle erfaringer fra Sverige.

Oplægsholderne gav hver især et bud på, hvorfor det er vigtigt at opdyrke det interkulturelle, hvem der har ansvaret for det, og hvordan det kan gøres.

● **Se videoklip med uddrag af interview med Ken Bartlett:**

http://www.kunstoginterkultur.dk/2009/01-19_seminar/ken_video.html

... hvor du også kan lytte til hele interviewet

● **Se videoklip med uddrag af interview med Chris Torch:**

www.kunstoginterkultur.dk/2009/01-19_seminar/chris_video.html

... hvor du også kan lytte til hele interviewet

Ken Bartlett interviewes af journalist Murad Ahmed. Foto: Sascha Hegner

Dagen bød også på konkrete eksempler på interkulturel kunst i form af både dans, rap og film, ligesom konkrete projekter fra Nordjylland, Malmö og Drammen kunne give deltagerne inspiration til deres eget arbejde.

Formålet med seminaret var at bidrage til fortsat vidensindsamling og -formidling inden for det felt, der handler om kunst og interkultur. Center for Kunst & Interkultur ville desuden bruge seminaret til at undersøge, hvilke konkrete behov for erfaringsudveksling omkring kulturel mangfoldighed og interkulturalitet der findes i byer, kommuner og regioner, som arbejder med at inkludere en flerkulturel dimension i visioner, planlægning og strategier. Derfor blev deltagerne i tre workshops indbudt til at komme med deres bud på, hvad der er de vigtigste fremtidige opgaver er for Center for Kunst & Interkultur.

Chris Torch
Foto: Sascha
Hegner

Afrunding på seminardagen

Afsluttende konkluderede moderator Niels Righolt, at dagens oplæg og workshops havde bidraget til at belyse vigtigheden af, at man på det politiske og forvaltningsmæssige niveau forsøger at komme videre med strukturelle overvejelser og konkrete strategiske tiltag omkring det interkulturelle felt – og at arbejdet med at kortlægge og evaluere projekter, erfaringer og metoder prioriteres.

Det sidste vil helt naturligt være en del af det nyetablerede Center for Kunst & Interkulturs arbejde omkring research og formidling på området – med fokus på de skæringspunkter, hvor kunst og interkultur mødes.

“Ved at begynde en prioritering af området og sætte gang i både strukturelle og konkrete forløb, vil vi både som individer, som institutioner og som myndigheder have mulighed for at lægge pres på de politiske beslutningstagere omkring en mere bevidst stillingtagen til koblingen mellem kunst og interkultur,” sagde Niels Righolt.

Han fortalte endvidere, at der er både hjælp og inspiration at hente i The Rainbow Paper, som er blevet præsenteret for og godtaget af Europakommissionen. Ved ikke bare at læse The Rainbow Paper, men også at gå ind og støtte det, kan man lægge lidt ekstra pres på de politiske beslutningstagere rundt omkring i de europæiske parlamenter.

Niels Righolt afsluttede dagen og seminaret med takke deltagerne for deres fine, gode dialog og for det engagement, de viste, ikke mindst i workshopsene og i alle pauser, hvor der blev givet mange gode råd og ideer til Center for Kunst & Interkultur.

“Jeg håber, at I blev forvirrede på et højt plan – og at I fik noget ud af det,” sagde han.

Niels Righolt. Foto: Sascha Hegner

Seminardeltagere. Foto: Sascha Hegner

I det følgende har journalist Maj Carboni destilleret et koncentrat af, hvad hun vurderer var de væsentligste udtalelser, bemærkninger og ideer, som kom frem i løbet af dagen.

Citarerne er sorteret i tre afsnit med overskrifterne: side

- **Hvorfor er det vigtigt at opdyrke interkulturel kunst og kultur?** 6
- **Hvem har ansvaret for det?** 9
- **Hvordan kan det gøres i praksis?** 12

Desuden har seminarets moderator, Niels Righolt, draget denne

- **Konklusion** 19

Og du kan også læse resumeer fra dagens tre workshops:

- **Workshop 1** – her gav deltagerne en række konkrete bud på, hvad de så som de vigtigste opgaver for Center for Kunst & Interkultur 20
- **Workshop 2** – her reflekterede deltagerne over begreber som "præsentation", "repræsentation" og "status i forhold til normen" 23
- **Workshop 3** – her kredsede deltagerne om "inddragelse" og om vigtige opgaver for Center for Kunst & Interkultur 26

Deltagere i Workshop 1. Foto: Mik Aidt

Separate bilag, som kan hentes på www.kunstoginterkultur.dk:

- **Deltagernes evaluering af seminaret**
- **Powerpoint præsentationer:**

- Ken Bartlett
- Chris Torch
- Mogens Hemmingsen
- Mik Aidt
- Niels Righolt
- Karsten Højen / Go Global
- Henrik Melius / Spiritus Mundi
- Arve Vannebo / Union Scene

Mogens Hemmingsen. Foto: Sascha Hegner

Artikel om seminaret: Kunsten.nu – 4. februar 2009:
'Kunstinstitutionerne tøver med mangfoldighedstiltag'
<http://www.kunsten.nu/artikler/artikel.php?kunstinstitutionerne+tover>

**"Seminaret sendte med andre ord
kunstinstitutionerne i arbejdstøjet..."**

En online version af dette dokument findes på
www.kunstoginterkultur.dk/2009/01-19_seminar

Hvorfor er det vigtigt at opdyrke interkulturel kunst og kultur?

Demokratisk underskud på kulturscenen

En undersøgelse, som Trevor Davies fra Københavns Internationale Teater har lavet, viser et alvorligt demokratisk underskud på den danske kulturscene. Hvis man sætter antallet af danskere med en blandet kulturel baggrund i forhold til antallet af "gammeldanske" kunstnere, burde der være 20.000 kunstnere og kulturarbejdere med en blandet kulturel baggrund. Ved en optælling af navne i branchen fandt Trevor Davies dog kun 400 navne, der afspejlede, at vedkommende havde ikke-dansksprogede rødder. Spørgsmålet er, hvor de andre 19.600 er henne?

Uanset hvordan man vender og drejer tallene, så er der tale om en "kløft" på mange tusinde personer. Trevor Davies kalder den "Kulturkløften".

"Vi skal sætte os for at finde de potentielle kunstnere og kulturarbejdere med en anden kulturel baggrund. De skal ud af mørket og ind i lyset på den danske kulturscene," sagde Mik Aidt fra Center for Kunst & Interkultur på seminaret.

Mik Aidt. Foto: Sascha Hegner

Men hvorfor er det vigtigt at opdyrke den interkulturelle kunst og kultur? Det gav en række af oplægsholderne deres bud på:

Udvikling af interkulturel kompetence

"Verden ændrer sig på grund af den migration, der finder sted. Der er ingen af vores børn, der kommer til at vokse op i den samme verden, som vi selv er vokset op i. Derfor må det være målet at udvikle en interkulturel kompetence. Det skal ikke ske, fordi vi føler, at det er synd for immigranterne – dét er et klassespørgsmål, som politikerne må tage sig af. Ud fra et kulturelt synspunkt er det en styrke at være interkulturel. En person med et flerkulturelt syn er bedre klædt på til at tackle den verden, som vi lever i i dag."

Chris Torch, leder af Intercult i Stockholm og med-initiativtager til 'The Rainbow Paper'.

Chris Torch. Foto: Sascha Hegner

Positiv ændring af folks liv

"Kunst kan være med til at gøre folk stærke. Det kan ændre folks liv positivt, når de involverer sig i kunstaktiviteter, som de selv har ejerskab til og får dem til at føle sig

som en del af noget større – ligesom det er med til at bygge et stærkt lokalsamfund op, der kan engagere folk i større sociale dagsordener.”

Ken Bartlett, kunstnerisk leder af Foundation for Community Dance i England.

Ens erfaringsverden bliver udfordret

”Der er mange, der ikke er glade for at sige, at vi har et multikulturelt samfund, men med vores minifestival Multicool ville vi vise, at det er cool at være ”multi”. Vi vil gerne opelske og fejre det kulturelle dobbeltblik, som de mennesker har, der lever i to kulturer på samme tid. Der opstår interessante ting, når man udveksler erfaringsverdener i det daglige liv. Man bliver opmærksom på de ting, som man tager for givet, men som ikke nødvendigvis er givet for andre. Derfor er det vigtigt at give plads til historier, der bygger på sådanne erfaringer.”

Solveig Thorborg, Salaam DK

Forståelse for folks forskelligheder

”Det er vigtigt, at vi skaber en interkulturel dialog. Vi har brug for større forståelse for de forskellige mennesker, som vi møder til daglig eller sjældent møder. Når vi engagerer os i kulturelle initiativer, har vi en arena, hvor folk kan dele deres erfaringer og inspirere hinanden til at finde nye kunstformer. Det er vigtigt, fordi det er kunsten, der kan vise vejen frem ved at prøve noget nyt. Det er kunsten, der stiller de spørgsmål, der gør at vi kommer videre. Vi skal støtte og værdsætte forskelle mellem individer, kulturelle identiteter, æstetikker, årsager til at lave kunst, metoder og pædagogikker, publikum, nye kunstneriske udtryk og de sammenhænge, hvor kunsten finder sted og giver mening.”

Ken Bartlett, kunstnerisk leder af Foundation for Community Dance i England.

Ken Bartlett. Foto: Sascha Hegner

Immigranter skal hjælpe os til at redefinere os selv

”Da Mahatma Gandhi kom til England for at forhandle med Churchill, var der en journalist, der spurgte ham, hvad han synes om den vestlige civilisation.

’Det ville være en rigtig god idé,’ svarede han.

Det er sådan, jeg også føler det. Det billede, vi har af os selv i Vesten, er ikke helt fair. Vi skal ikke være så sikre på skønheden af vores civilisation. Vi har også skabt mange dårlige ting, som for eksempel holocaust og atombomben. Vesten vil ikke blive ved med at være verdens centrum. Der er mange millioner mennesker uden for den vestlige verden, der ikke er glade for, hvad vi har gjort ved verden. Derfor må vi vesterlændinge tage os sammen. Vi må redefinere os selv. Men hvem skal hjælpe os med det? De mest kvalificerede er de personer, der er kommet til os fra andre lande

og kulturer – hvis vi ellers vil lukke dem ind i vores cirkel. Det er vores bedste mulighed at bruge de mennesker, der er kommet til os fra lande uden for Vesten. Det er nogle af de mest talentfulde mennesker, der har haft ressourcer til at komme herop. De skal være vores facilitatorer til resten af verden.”

Chris Torch, leder af Intercult i Stockholm og med-initiativtager til 'The Rainbow Paper'.

Hvis ansvar er det at opdyrke det interkulturelle?

Alle har et ansvar

“Alle skal handle for at skabe en interkulturel kunstscene. Der skal ske noget både regionalt, nationalt og globalt. Det er et spørgsmål om liv og død. Det er en stor udfordring for verden,” sagde Chris Torch i sit oplæg på seminaret. Både han selv og Ken Bartlett kom med deres holdning til, hvilket ansvar der hviler både hos magthaverne, kulturhusene og hos de enkelte kunstnere:

Magthavernes ansvar: Forandringerne skal komme nedefra, men støttes oppefra

“De institutioner, der bærer kulturen, er ikke dem der ændrer den, men de skal bære den ændring, der sker. Forandringerne skal starte fra mindre initiativer eller organisationer. Det kan være nogle få mennesker, der går sammen om et projekt, overbeviser flere om deres idé, søger penge til projektet og hvis de så får den økonomiske støtte, begynder det at gro. Intercult er et eksempel på, hvordan tre arbejdsløse mennesker startede et projekt, der nu er blevet stort og pengestærkt. Det kræver dog, at regeringerne er villige til at støtte nye initiativer i stedet for at fylde hullet i kassen hos de gamle. Magthaverne skal have mod til at sige, at der for eksempel ikke er brug for en opera på den nuværende størrelse i dag. Hvert år skal der plantes nye blomster, fordi der også er blomster, der dør. I dag bruges størstedelen af kulturpengene på den konventionelle kunst. Kun de sidste 15 procent bliver delt på nytænkende og anderledes projekter. På den måde pumper man en masse penge ind i noget, som allerede er dødt.”

Chris Torch, leder af Intercult i Stockholm og med-initiativtager til 'The Rainbow Paper'.

“Interkulturalisme skal komme fra neden som et krav fra minoritetskunstnerne, men der skal også svares på deres krav. Det skal ske fra både nationale og regionale kulturinstitutioner, producere og lokalsamfund. Det er også vigtigt, at folk er proaktive, så regeringen for eksempel sætter penge af til det. Der skal penge til.”

Ken Bartlett, kunstnerisk leder af Foundation for Community Dance i England.

Kulturhusenes ansvar: Lav et program, der afspejler befolkningen

“Kulturhusene skal huske, at de ikke kun er betalt for at betjene en lille del af den hvide befolkning, men alle. Derfor må institutionerne ud at se, hvem der bor i byen og anerkende at de har et ansvar for at lave et program, der afspejler befolkningen. I Birmingham har symfoniorkestret for eksempel formået at tiltrække både unge og gamle med forskellige kulturelle baggrunde, fordi deres program er alsidigt og desuden skrevet på flere ikke-europæiske sprog. I balletten er der derimod kun midaldrende hvide mennesker.

Midlands Art Centre i Birmingham har også arbejdet hårdt for at tiltrække den befolkning med sydasiatisk baggrund, som bor i nærområdet. De har for eksempel brugt parken omkring til at lave en stor festival for sydasiatisk mad. Det er en god idé at tage emner op, som vi alle sammen gør, men på forskellige måder – for eksempel det at lave mad. Det kunne også være, hvordan vi danser forskelligt.”

Ken Bartlett, kunstnerisk leder af Foundation for Community Dance i England.

“Koncerthuset i Stockholm er et godt eksempel på et sted, hvor musik, der ikke er svensk eller vestligt er blevet en del af tilbudet til publikum. Det er ikke et eksotisk indslag, men en fast del af programmet. Der har været pres på fra forskellige interkulturelle organisationer, men det kræver også, at der er nogle gode ledere, der er modige nok til at lade sig presse.”

Chris Torch, leder af Intercult i Stockholm og med-initiativtager til 'The Rainbow Paper'.

Kunstnerens ansvar: Kom ned fra piedestalen og ud i verden

“Alle skal handle for at skabe en interkulturel kulturscene, men kunstnere har den vigtige rolle at lede vejen. Vi må gøre op med forestillingen om, at kunstnere er specielle mennesker, der sidder på en piedestal velsignet af Gud og bestemmer, hvad der er vigtigt. Vi har udviklet en elite af kunstnere, der er afskåret fra samfundet. De skal mindes om, at de også er mødre, fædre, sønner eller døtre. Kunsten skal igen være en del af samfundet i stedet for at blive afsondret i specielle institutioner. Der er stadig kunstnere, der ikke forstår, hvorfor de skal uddannes. De tænker, at deres kunst ikke har noget med samfundet at gøre. For mig at se, er det et spørgsmål om værdier. Hvis ikke vi tror på, at alle kulturer har noget at byde på kunstnerisk og, at alle potentielt kan være kunstnere, så kommer vi ikke langt. Vi må åbne op for nye mennesker og nye måder at gøre tingene på og lege med det. Vi må undersøge, hvem der har en stemme, og hvordan vi kan få den stemme til at vokse. For mig er det ikke nok, at vi bare giver dem plads. Vi skal ud og tale med folk og engagere dem direkte, så der opstår et ægte samspil mellem de forskellige samfund. Det kan for eksempel være at tage ud og tale med de unge om, hvad de vil lave og, hvordan de vil repræsentere dem selv på den offentlige arena.”

Ken Bartlett, kunstnerisk leder af Foundation for Community Dance i England.

Vi skal lukke de fremmede ind i cirklen

Interkultur er ikke det samme som multikultur, hvor det handler om at lade folk fra forskellige kulturer stå ved siden af hinanden i tolerance og lade hinanden være i fred. Det er ikke godt nok. Det er heller ikke verdenskultur forstået som McDonalds og internationale fodboldstævner. Interkultur er dynamisk og inkluderende. En senegaleser fortalte mig, at i hans landsby foregik kulturlivet ved, at folk på skift trådte ind i en cirkel og optrådte for de andre. I en sådan cirkel kan alle fortælle deres historie. Da vi i Vesten indførte teatret blev cirklen delt op i optrædende og publikum. Det repræsenterer den forkerte drejning, som demokratiet har taget. Oprindeligt var teatret et sted, hvor man mødtes. Vi skal genskabe cirklen, mødes og

inkludere folk i vores arbejde og liv. Spørgsmålet er, om vi er parate til at ændre os selv i mødet med andre? Vi tror så meget på vores egne kulturelle fortræffigheder, at vi kun byder andre velkommen, så længe de vil være og opfører sig som os. Det gør det svært at acceptere andre perspektiver. Jeg mener ikke, at vi skal acceptere umenneskelige perspektiver som undertrykkelse af kvinder og børn, men vi skal være åbne for andre stemmer, lyde, smage og rytmer i musikken. Vi skal genskabe cirklen og invitere folk med andre traditioner ind i rummet sammen med os og give dem de ressourcer, der skal til for at udfolde deres kunst. Spørgsmålet er, hvordan vi gør det. Jeg er en typisk hvid mand i middelklassen. Det er en lille gruppe mennesker som mig, der har magten. Derfor må det være min opgave at rykke over til de andre for at lukke dem ind i vores kreds og give dem plads. I starten vil der måske være tavshed. Så vil der være råben, men så vil der også komme noget godt ud af det.”

Chris Torch, leder af Intercult i Stockholm og med-initiativtager til 'The Rainbow Paper'.

Chris Torch. Foto: Mik Aidt

Kunstuddannelsernes ansvar: Kunstnerne skal have viden om samfundet

“Det er typisk for kunstuddannelserne, at de ikke inkluderer andre kunsttyper og måder at gøre tingene på end deres egne. Det skal de gøre. Kunst skal ikke være en separat sektor. I uddannelserne skal folk også lære at forstå samfundet. De skal for eksempel kende til sundhedssystemet, så de her kan finde gode historier at fortælle folk med deres kunst.”

Chris Torch, leder af Intercult i Stockholm og med-initiativtager til 'The Rainbow Paper'.

Hvordan gør man så?

– eksempler på, hvordan en interkulturel kulturscene skaber dialog

Det er vigtigt at opsamle erfaringer

“Det er afgørende at have en organisation, der koordinerer initiativerne og opsamler erfaringer fra de enkelte projekter på landsplan,” sagde Chris Torch på seminaret. Det er netop det, som Intercult gør i Sverige, men i Danmark har der ikke været nogle, der samlede erfaringerne og lavede en strategi ud fra de mange initiativer, der er både lokalt eller i større sammenhæng.

“Hvis man styrede et land på samme måde, ville det være gået bankerot for lang tid siden,” påpegede Chris Torch. Derfor hilste han CKI velkommen og opfordrede desuden til, at de nordiske lande skal have et tæt samarbejde, ligesom han henviste til interessante initiativer i Holland, Belgien og til dels i Frankrig, som kunne være inspirerende.

På seminaret kunne deltagerne foreløbig få indblik i nogle af de projekter, der kører i Danmark, men også høre om initiativer i Sverige og Norge. Her kan du læse en kort beskrivelse af de forskellige projekter, der blev præsenteret, og høre initiativtagernes holdning til, hvad projekterne har haft af betydning:

Filmprojektet Multicool fra Salaam DK

Solveig Thorborg fra Salaam DK præsenterede deres nye projekt MultiCool, der sætter spotlight på 'nyskandinavere', der laver film. Filmene bliver vist for blandt andet skoler, som ud fra filmene kan tage flerkulturelle og globale temaer op i klassen.

“Jeg synes, at der er en vægring ved at tale om de kulturmøder, der finder sted i det her land – for eksempel i skolerne, hvor der ofte sidder elever med forskellige religiøse og kulturelle baggrunde. Vi vil gerne tale direkte om, hvad de kulturelle møder kan indeholde. Når man ser en film om emnet, tror jeg, at man kan tale mere frit om det, fordi man gennem kunst kan tillade sig at komme ind på mange områder, som ellers kan være svære at sætte ord på. Film kan give et indlevet, følelsesmæssigt billede af emnet, så man kan komme til at tale om det på en anden

måde. Derfor er det rigtig godt, at der også er begyndt at komme danskere med anden etnisk baggrund, der laver film,” sagde Solveig Thorborg.

Hun viste et udsnit af film lavet af nyskandinavere:

- Vinterland, 2007, Hisham Zaman, Norge
- Populærmusik fra Vittula, 2004, Reza Bagher, Sverige
- Eye For Eye, 2008, Kaywan Mohsen, Danmark
- Gå med fred Jamil, 2008, Omar Shargawi, Danmark
- Loe, 2007, Josef Fares, Sverige
- Omar Shargawi: Gå i fred Jamil.

Læs mere på www.salaam.dk

Rap Moves v/ Ali Sufi

Rap Moves er både et projekt, et koncept og et pladeselskab, som blandt andet støttes af Center for Kunst & Interkultur i 2009.

“Vi laver underholdning, men prøver også at bruge musikken til at skabe social forandring. Vi arrangerer for eksempel workshops og bruger hip hop-historien til at bevidstgøre de unge i københavnsområdet i forhold til det samfund, som de bor i og det ansvar, som de har for at være en del af det. Vores formål er at bruge musikken som en konstruktiv kanal i stedet for at bruge det destruktivt,” fortalte forsanger Ali Sufi.

Sammen med Afshin, der er sanger i gruppen, optrådte han med tre sange, der blandt andet indeholdt budskaber om både boligblokke og blokpolitik, der er 'fucked up' og kærlighed blandt unge, der må holdes hemmelig af hensyn til forældrene og social kontrol blandt familie og bekendte.

Læs mere på www.rapmoves.dk

Freestyle Phantix

Tre medlemmer af Skandinaviens største professionelle breakdancetrup, Freestyle Phantix, gav et nummer. Gruppens arbejde er gennemsyret af et budskab om åbenhed, sammenhold og det at se dybere end hudfarve og baggrund. Målgruppen er primært børn, men gruppen har også optrådt for Kronprinsen og Mary og er blandt andet dobbelte svenske- og skandinaviske mestre i breakdance.

Læs mere på www.phantix.net

Go Global, Nordjylland

Projektleder Karsten Højen fortalte om sine erfaringer med projektet Go Global, der havde til formål at sætte verdensmusik og global kultur på den nordjyske dagsorden.

“Vi syntes, at der var for lidt åbenhed for fremmedkultur i Nordjylland. Verden bliver mindre og flere kulturer kommer til os, men Nordjylland var lidt bagud i forhold til at åbne sig mod verden. Jeg tror, at projektet har været en øjenåbner for mange nordjyder. Vi har en tendens til at være selvtilstrækkelige og synes, at vi både har de bedste sygehuse og de bedste musikere. Når man oplever, at der kan være høj kvalitet i nogle af de kulturer, der kommer andre steder fra, er det med til at vende nogle ting,” sagde han.

Projektet udviklede sig til at blive det hidtil største kulturprojekt i Nordjylland og den største internationale festival for verdensmusik i Nordeuropa med 50.000 besøgende. Der blev afholdt 300 koncerter, hvoraf 75 var for små børn og endnu flere for børn i skolealderen. Det var Region Nordjylland, der var arrangør af Go Global, mens blandt andre Kulturministeriet og Center for Kultur og Udvikling gav penge til projektet.

De gennemgående temaer i forberedelserne, tilrettelæggelsen og afviklingen af Go Global, har været:

- at skabe ejerskab til projektet
- at skabe engagement
- at skabe netværk på mange planer og niveauer
- fastholde en høj kvalitet – såvel kunstnerisk som organisatorisk og i afviklingen.

Første fase var en *Kick Off* konference, som skulle skabe ejerskab og engagement og udbrede viden om verdensmusik og andre kulturer for frivillige og folk i det lokale kulturliv, der efterfølgende skulle i gang med at planlægge de enkelte arrangementer.

Anden fase var en inspirationsturné for de lokale Go Global komiteer. Ideen var at tiltrække folk til de lokale møder med et med orkester, der spillede god international verdensmusik. Nogle valgte kun at invitere dem, der skulle deltage i mødet, mens andre slog det op som tilbud til alle i nærområdet.

Go Global World Music Awards blev afholdt i maj 2008, og det gav rigtig meget opmærksomhed i pressen til Go Global projektet. Prisuddelingen blev også brugt til at skabe større ejerskab til projektet, da det var de lokale politikere og kulturdirektører, der skulle uddele priserne.

Det egentlige Go Global var en festival på 18 dage, som fandt sted i hele Nordjylland. Det var de lokale netværk, der stod for arrangementerne, så i praksis var der 11 forskellige festivaler. Nogle steder var der kun verdensmusik, mens der andre steder også blev spillet film og lavet andre ting. Projektgruppen havde sikret, at der var en høj musikalsk kvalitet, fordi de havde udvalgt de musikere, som kommunerne fik tildelt.

Karsten Højen mener, at Go Global har haft en række positive indvirkninger på Nordjylland. Han fortalte, at projekter har:

- Været udslagsgivende i forhold til at skabe og formidle samarbejde inden for kulturlivet i de nye sammenlagte kommuner og mellem spillesteder, musikforeninger, frivillige kulturaktører, kommunale forvaltninger m.fl.
- Styrket samarbejdet og kendskabet mellem de kommunale forvaltninger og de lokale kulturaktører og kulturinstitutioner.
- Øget sammenhængskraften såvel i kommunerne som i regionen som helhed

En af de ting, som projektgruppen vil gøre anderledes en anden gang, er at være mere aktive i forhold til at tiltrække flere nydanskere blandt publikum. Der kom nemlig ikke helt så mange til arrangementerne, som de havde håbet på.

“Vi skal nok gå mere direkte til den målgruppe næste gang, for eksempel ved at skabe sms-kæder, bruge kontaktpersoner og så videre,” sagde Karsten Højen.

Læs mere på www.goglobalnord.dk og www.kulturkids.dk

Henrik Melius fortæller om Spiritus Mundi. Foto: Sascha Hegner

Spiritus Mundi, Malmö

Henrik Melius fortalte om Spiritus Mundi fra Malmö, der er en NGO, der startede i 2004 med at bruge musik og kunst som redskab til at skabe større forståelse mellem den mellemøstlige og vestlige kultur.

Et af de første projekter var at sende et orkester med svenske musikere til Bahrain. Formålet var at præsentere svenske kunstnere for Mellemøsten, men også at give musikerne nogle oplevelser, som de kunne tage med hjem til deres elever. Siden har de haft kunst- og musikudvekslinger med Oman, Jordan, Bahrain samt aktiviteter i Egypten, De Forenede Arabiske Emirater, Kina, Israel og Libyen.

Et af deres projekter bestod af en kulturudveksling af børn fra Malmø og Saudiarabien med det formål at modvirke fanatisme begge steder. En gruppe piger fra Saudiarabien blev inviteret til Malmø, hvor de sammen med svenske skolebørn lavede malerier til den svenske og saudiske konge. De svenske elever har også været på besøg i Saudiarabien.

“Det har rykket på elevernes fordomme om henholdsvis børn fra Vesten og Mellemøsten. Selv på de mest konservative skoler så vi at eleverne mistede deres frygt for de andre. Man kunne høre dem snakke om, at de nok ikke er så slemme,” fortalte Henrik Melius.

Spiritus Mundi har desuden startet projektet *Are You With Us?*, hvor børn med forskellig social og kulturel baggrund skrev, indspillede og opførte musik sammen. Fra efteråret 2008 har organisationen samlet 100 unge mennesker, som skal trænes i interkulturel dialog og i at kommunikere om forskelle og ligheder.

Læs mere på www.spiritusmundi.nu

Union Scene, Drammen

Arve Vannebo fortalte om kulturhuset Union Scene i den norske by Drammen, der ligger 40 kilometer fra Oslo, hvor 20 procent af byens 60.000 indbyggere er immigranter. Kulturhuset er åbnet i nogle gamle fabrikshaller. Det startede med lokale folk, der brugte hallerne til skateboard, teater, og så videre. På et tidspunkt blev det så et stort politisk emne i byen, hvordan man møder udfordringen med det flerkulturelle Drammen.

“Når andelen af minoritetsinnbyggere er 17 procent og gradvis øker til 25 procent i 2018, må vi tenke annerledes. Hele bysamfunnet og kommuneorganisasjonen må ta inn over seg at vi er – og vil forbli – en mangfoldig by og preges av det. Spørsmålet er ikke om vi skal være en mangfoldig by eller ikke – men hvordan vi skal være det,” lød det dengang fra bystyret.

I 2000 blev det vedtaget med flertal at etablere et internationalt kulturcenter, der skulle udvikles til et kompetencecenter for flerkulturel formidling med det formål at “give indvandrere i Norge de bedste muligheder for at tage del i, eksponere og udvikle kunst- og kulturudtryk fra sine kulturer, samt give nordmænd de bedste muligheder for at værdsætte og få kendskab til de værdier, der ligger i kunst- og kulturudtryk fra andre kulturer,” fortalte Arve Vannebo.

Stedet blev åbnet i september 2005, og i dag er Union Scene et 8.000 kvadratmeter stort kulturhus, der huser en række organisationer, teatre, rockklubber, børneteater, paraplyorganisationer, café, øverum for bands og kontorer med firmaer, som arbejder i kunstbranchen.

“Ting der har at gøre med minoritetskunst skal ikke altid være finansieret af det offentlige. Det er bedre, hvis man kan få eksempelvis tyrkiske firmaer til at engagere sig,” sagde Arve Vannebo om årsagen til, at man har valgt at reservere lokaler til private virksomheder i kulturhuset.

Stedet rummer en scene, der er lidt større end Vega i København, hvor det er muligt at lave store internationale koncerter.

“Det er vigtigt med store arrangementer, så man også tiltrækker pressen og viser, at stedet er et besøg værd,” forklarede Arve Vannebo.

Huset indeholder også *Kulturskolen*, som tilbyder arabisk-, tyrkisk-, indisk- og latinamerikansk musik- og danseundervisning til de forskellige skoler i området.

Kulturhuset tilbyder generelt et meget blandet program. Der er ikke noget specielt for minoritetsbørnene og noget andet for majoritetsbørnene. “For det handler om at skabe et fælles samfund. Vi har lavet et kulturhus for alle, men med fokus på det interkulturelle,” fortalte Arve Vannebo.

Læs mere på www.unionscene.no

Abdirashid Abdi, Sahan-TV. Foto: Mik Aidt

Konklusion

Af **Niels Righolt**, seminarets moderator

Der går en rød tråd fra dette seminar og tilbage til konferencen '1+1=3' i oktober 2000 og seminaret 'Norden i en hybrid verden' i marts 2008. Begge konferencer blev holdt på Nationalmuseet – og begge pegede på, at kultursektoren i Danmark er sakket langt bagud i forhold til andre sektorer, når det drejer sig om at forholde sig til begreber som kulturel mangfoldighed og inklusion af borgere med en interkulturel baggrund.

Behovet for at komme videre og rent faktisk gøre noget konkret på feltet er ikke blevet mindre med tiden.

På seminaret den 19. januar var de to hovedtaleres indlæg og diskussionerne på workshopsene med til at belyse, hvor vigtigt det er, at vi politisk, institutionelt, metodisk og kunstnerisk for alvor begynder at prioritere interkulturelle muligheder og ideer i vores arbejde.

Der er rigeligt at tage fat på. Behovet for en tidssvarende organisering af kultursektoren og de tilhørende systemer bliver stadig større. Der er behov for en prioritering af området, som sætter gang i både strukturelle forandringer og nye forløb. Og der er behov for viden og klarhed i formidlingen, sådan at også de politiske beslutningstagere kan inddrages – og der kan skabes grundlag for en bevidst stillingtagen til, hvorfor koblingen mellem kunst og det interkulturelle er vigtig.

På det politiske og forvaltningsmæssige niveau viste seminaret, at man kun få steder i landet er i gang med strukturelle overvejelser eller konkrete strategiske tiltag omkring det interkulturelle felt. Men kulturinstitutionerne, kulturforvaltningerne og de kulturelle interesseorganisationer er så småt begyndt at stille spørgsmåltegn ved såvel kulturens måde at organisere sig på som til institutionernes repertoire, publikumsgrupperinger, og så videre. Der er nye åbninger at spore – såvel økonomisk som i forhold til den demokratiske udfordring, det er at afspejle befolkningens mangfoldige kulturelle identiteter.

I lighed med tidligere konferencer satte også dette seminar en tyk streg under behovet for at få kortlagt og evalueret projekter, erfaringer og metoder, hvilket helt naturligt bør – og vil – være en del af Center for Kunst & Interkulturs arbejde omkring research og formidling på området – med fokus på de skæringspunkter, hvor kunst og interkultur mødes.

*Niels Righolt,
17. februar 2009*

Resumé fra Workshop 1

Workshopleder: Dorte Skot-Hansen

Deltagere: Primært ansatte i kommunale kulturforvaltninger

Referent: Maj Carboni

HVAD SKAL CKI'S FREMTIDIGE ROLLE VÆRE?

I grupperne blev dette spørgsmål diskuteret og alle skrev deres holdning ned på post-it-sedler. Forslagene delte sig primært i tre hovedopgaver:

Videnscenter, netværk og påvirkning af politikerne

Videnscenter

42 procent af forslagene gik på, at CKI skal være et videnscenter inden for området. Et sted, hvor alle aktører kan hente inspiration, få indsigt i eksempler *på best practice* og dele erfaringer.

Der var forslag om, at CKI kunne / burde:

- Undersøge, hvad der er af succesfulde praksisser i ind- og udland, så man ud fra det kan skabe en langsigtet interkulturel strategi.
- Udarbejde en "værktøjskasse" ud fra best practice-eksempler, som aktørerne kan bruge, med viden om, hvordan man for eksempel skaber man kontakt til erhvervslivet, hvilke barrierer man skal være opmærksom på, hvordan man hvordan man inddrager befolkningen og opdyrker kunstnere med anden kulturel baggrund.
- Skabe en idébank.
- Skabe et debatforum, hvor alle kan byde ind med viden og holdninger til for eksempel det multikulturelle som et udviklingspotentiale, særrettigheder, og så videre.
- Være til rådighed for rådgivning og sparring om konkrete projekter.
- Lave kurser og seminarer, hvor man arbejder med at fastholde de projekterfaringer, der er samt i anerkendende strategisk planlægning.

Netværk

33 procent af forslagene gik på, at CKI skal facilitere og støtte netværk mellem aktører på området. Det være sig:

- Kontakt til og mellem kultur-, social- og skoleforvaltninger i kommunerne, Staten og kulturinstitutioner.

- Kontakt mellem kunstnere/iværksættere/projektledere og erhvervslivet (som for eksempel forlag og boghandlere), så det er muligt for den interkulturelle kunst at få "hul igennem kommercielt" i stedet for kun at få støtte.
- Dialog med organisationer, der repræsenterer danskere med anden kulturel baggrund.
- Oprettelse af lokale, regionale og landsdækkende netværk til erfaringsudveksling.
- Deltagelse i nordiske netværk.

I denne forbindelse var der konkrete forslag om, at CKI kunne:

- Oprette en form for "datingportal", hvor forskellige aktører og interesser kan finde sammen.
- Oprette en databank, hvor man kan søge efter kunstneriske grupper og ressourcepersoner på det interkulturelle område som for eksempel oplægsholdere om best practice, og så videre.
- Stå for løbende netværksaktiviteter, hvor viden om praksis bliver dissemineret.
- Oprette en mentorservice, der kan skabe kontakt mellem nye ildsjæle og gamle rotter inden for området.

Politisk påvirkning

18 procent af forslagene gik ud på, at CKI skal påvirke politikerne. For eksempel ved at:

- Lægge politisk pres på Staten gennem lobbyvirksomhed blandt andet gennem et tæt samarbejde med kulturinstitutioner.
- Diskutere hvilke værdier, der på den politiske scene kan skabe opbakning til, at det interkulturelle er et centralt felt at arbejde med i kommuner og stat.
- Formulere stærke politiske forslag/krav/udspil til Kulturministeren og kulturinstitutionerne.
- Kommunikere kraftigt – ligesom blandt andet Institut for Menneskerettigheder gør det.
- Arbejde for, at man i praksis åbner op for holdningen til, at alle potentielt kan være kunstnere.

Der var desuden forslag om, at CKI kan:

- Afdække behov, barrierer og idéer hos nydanske kunstnere.
- Monitorere etnisk ligestilling i institutioner og organisationer.

- Skabe et uddannelsesprogram for at udvide kunstnernes kobling til det øvrige samfund.
- Være med til at definere begreber som multikultur, interkulturel, integration og globalisering.

Andre kommentarer fra Workshop 1:

“CKI skal ikke selv lave arrangementer. Der er så mange i forvejen. Det skal i stedet være et rådgivende center, der kan samle erfaringer og lægge pres på kulturpolitikkerne. Det er vigtigt, at man ikke taler om integration, men om multikultur.” (Sara Bech Jakobsen, Verdenskulturcenteret)

“Det er vigtigt, at CKI får samlet baglandet. Centeret vil ikke have nogen legitimitet, hvis det ikke repræsenterer nogen.” (Jens Nielsen, CBS).

“CKI kan hjælpe med at definere, hvad der ligger i en multikulturel strategi. Hvis man har en sådan definition vil det være lettere for os at komme igennem med det i kommunen.” (Ena Juul, Ballerup Kommune)

“CKI skal sørge for netværk mellem stat, kommune og institutioner. De skal lave konkrete værktøjer hen ad vejen. De skal ikke være bange for at gøre det hurtigt, selvom der er risiko for at man så skal lave noget af det om med tiden.” (Rikke Lund Hansen, Børnekulturens Netværk).

“Brugerne skal inddrages mere, så det ikke altid bliver Tordenskjolds soldater til seminarerne.” (Contact).

“CKI skal ikke være en intellektuel diskussionsklub, hvor man definerer begreber. Det bliver ikke i orden at lave interkulturelle tiltag, før at beslutningstagerne har fået nogle gode oplevelser.” (Jens Sandfeld, Albertslund musikskole).

Deltagere i Workshop 1. Foto: Mik Aidt

Resumé fra Workshop 2

Workshopleder: Ellen Nyman

Deltagere: primært statslige, kommunale og selvejende kulturinstitutioner

Referent: Niels Righolt

PRÆSENTATION, REPRÆSENTATION OG STATUS I FORHOLD TIL NORMEN

Om medarbejderstrategier og public service/kunstner strategier

Workshoppens indledtes med et oplæg og et indspark fra Ellen Nyman, som tog afsæt i UNESCOs konvention om beskyttelse og fremme af de kulturelle udtryksformers mangfoldighed, hvor interkulturalitet defineres som "det forhold, at der findes og foregår et ligeværdigt samspil mellem forskellige kulturer, og at der er mulighed for at skabe fælles kulturelle udtryk gennem dialog og gensidig respekt."

Ellen Nyman løftede tre faktorer eller *keywords* frem, som workshoppens deltagere blev bedt om at forholde sig til: **præsentation, repræsentation og status i forhold til normen.**

Ellen Nyman indledte med at beskrive den aktuelle status i Danmark, hvor kulturel mangfoldighed oftest tager sit kunstneriske udtryk i form af særlige arrangementer med et specifikt tema. Et mønster, som ofte ses inden for blandt andet filmfestivaler, tidsskrifter, forestillinger, udstillinger, med flere. I venten på at blive omfattet af de store aktører, har folk ofte skabt sit eget. Det har medført et mønster, hvor mindre arrangementer og projekter kører ved siden af eller parallelt med de store. I sig selv helt ok, mener Nyman, da det fremmer mangfoldigheden i udbuddet og dermed skaber mulighed for fordybelse for de, som ønsker det. Men problemerne opstår, når det er det billede, som hele tiden dominerer. Det giver tilskueren, anmelderen og offentligheden det indtryk, at kulturel mangfoldighed er et marginalt anliggende, som lever sit eget liv adskilt fra eller parallelt med normen og den herskende mainstream. Spørgsmålet er derfor, hvad denne marginalisering gør ved projektets status, for stedet, for selve arrangementet og ikke mindst for kunstneren og for begrebet mangfoldighed.

Ellen Nyman løftede et par eksempler frem fra andre dele af den offentlige sfære i Danmark. Inden for medieområdet taler man eksempelvis om problematikken ved negativ repræsentation af synlige minoriteter. Det vil sige, at når en avis bringer en historie om indvandrere og kriminalitet, så er der intet forkert i det, men når samtlige medier gør det – og vedbliver at gøre det, så tegnes der et medie billede af en broget gruppe mennesker, som stigmatiserer dem. Det billede er der ingen, som tager ansvar for. Man har ofte forsøgt at modvirke og kompensere den megen negative omtale gennem et tydeligere fokus på positive historier, men resultatet bliver det samme. Der er stadig tale om et fokus på minoriteterne som værende minoriteter adskilt fra normen og flertallet.

Ellen Nyman betonedede, at vejen frem kan være at *blind-caste* medarbejdere og historier, samt at arbejde målrettet for at skabe *strukturelle* forandringer. Man kan lade en pakistansk familie udtale sig om det seneste stormvejr, eller lade en kurdiskfødt klimaforsker udtale sig om den seneste udvikling, ansætte endnu flere nyhedsoplæsere med forskelle baggrunde og identiteter. Der er et voksende behov

for at skabe det, Nyman beskriver som 'usynlige forandringer' – det vil sige strukturelle forandringer. Kort sagt handler det om at give status eller gengive status til de projekter, mennesker, historier, med mere, som er i spil, uanset hvem der står bag dem. Det kan være svært for såvel projekter som kunstnerne selv at navigere mellem norm og marginalisering, synlighed og usynlighed, tema og kunstnerisk kvalitet.

Ellen Nyman afsluttede sit indlæg med at betone, at tiden er inde for mangfoldigheden at åbne op for det mangfoldige. Der er forskel på at have en hjemmeside på dansk og have en på dansk, engelsk, arabisk og urdu. Men der sker for alvor nogle reelle forskydninger, når man har et websted, som kan tilpasses for svagtseende og skifte sprog og ændre teksten til 'nem at forstå': så er man ved at forstå, hvad mangfoldighed er for noget.

Nyman gav eksemplet, at når en spastisk lammet kvinde, som stillede op til folketingsvalget, får taletid i Deadline på DR2, så vælger hun at forsvare Ungdomshuset og Christiania. Aldrig tidligere har Deadline oplevet en sådan respons og modtaget så mange positive tilkendegivelser. Pressekvinden, der stod bag den kampagne, er sort... Der sker uendelig meget mere, når man skaber en egentlig inklusion i mangfoldigheden.

Deltagerne fik efterfølgende fire spørgsmål, som de skulle reflektere over og svare på i forhold til de tre indledende keywords (præsentation, repræsentation og status i forhold til normen) og Ellen Nymans refleksioner. I det følgende er de forskellige arbejdsgruppers svar og tanker samlet under de fire spørgsmål, samt en lille opsummering af forskellige diskussioner:

1. Kan man præsentere kulturel mangfoldighed uden dermed samtidig at cementere opfattelsen af det mangfoldige som noget, der er adskilt fra normen? Hvis ja; hvordan?

- Åbenhed og ved at involvere forskellige udtryk og baggrunde i de kunstneriske projekter, uden at fokusere på etnicitet, religion, etc.
- Vi skal tale mere sammen
- Udfordringen er, at åbne (for) publikumsgrupperne
- Brugerindflydelse (kunstnere uanset køn, etnicitet, seksuel lægning, tro, etc.)
- Ja, men det går altid galt, når kunsten bruges som social løftestang

2. Hvad kunne være vores strategier for repræsentation af mangfoldighed i forhold til at skabe kunstnerisk anerkendelse og ligestilling?

- Der skal være mange forskellige strategier
- Arbejde med kunst og kultur for alle mennesker
- Give mere magt og økonomi til de institutioner, der arbejder med eller henvender sig til forskellige kulturelle baggrunde
- Vigtigt at fastholde fokus på kunsten og kunstnerisk kvalitet og ikke forlade sig på publikum i alle beslutninger
- En nuanceret kvalitetsdebat vil kunne hjælpe, om den kan kaste lys over, hvad kunstnerisk kvalitet består i
- Flere konkrete projekter med lokal forankring
- Policies lokalt og regionalt – og gerne nationalt

- Vil vi have flere aktive udøvende, behøver de hjælp. Konsulenter som hjælper med at finde støttemuligheder og skrive ansøgninger kan være en meget konkret handling for at få folk i gang.
- *Paint the future* på institutionerne og hos beslutningstagerne. Vær modige! Skab en positiv attitude og kultur i forhold til forandringer
- Skab flere platforme og/eller rammer for mangfoldigheden

3. Inklusion af begrebet mangfoldighed. Kan det bruges som en strategi? Hvad er jeres erfaringer med det?

- Der er behov for en accept af begrebet mangfoldighed, indtil det mangfoldige bliver normen
- Tilstedeværelse i det 'levede liv'

4. Hvilke konkrete research- og formidlingsopgaver er det vigtigst, at Center for Kunst & Interkultur løfter i 2009?

- CKI bør hjælpe med at præsentere blandt andet journalister for hvad der er normen og hvad der rummes i det mangfoldige
- CKI bør være en kommunikationsplatform med en effektiv og netværksformidlende hjemmeside
- CKI bør måske være den institution, som giver bud på, hvordan man sikrer præsentation, repræsentation og kulturelt ligeværd

Diskuterede emner og ideer:

- Kan man lave en multikulturel Højskole? A la idrætshøjskolen
- Det kongelige Bibliotek kunne måske videreudvikle den internationale forfatterscene, hvor internationale forfattere går i dialog med danske forfattere, noget der allerede lokker et stort publikum. Eller eventuelt flere arrangementer i stil med 'København som friby', hvor eksilforfattere læser op.
- For stort fokus på mål – eksempelvis publikum – og ingen større forståelse for rejsen dertil, det vil sige processen præger debatten
- Det vil kræve et langt sej træk, at gøre kulturlivet mangfoldigt, men det er tid til at gøre det nu
- Kan institutionerne lave nogle dogmeregler for hvem, der kan modtage støtte?
- Kan man opstille regler for kunstnerisk kvalitet i forhold til eventuelle dogmeregler?
- Husk at det sociale imperativ har en tendens til at tilsidesætte det kunstneriske.

Resumé fra Workshop 3

Workshopleder: Manu Sareen

Deltagere: primært uafhængige kulturproducenter og kulturarbejdere

Referent: Ivan Rod

FALDGRUBER, HINDRINGER OG MULIGHEDER FOR EN REEL INKLUSION

Om publikums-strategier, 'Kultur for alle' og om 'next practice'

"Der er i Danmark opstået en racial profile og en cultural profile. Men det er vigtigt at bemærke, at kulturen er kongevejen til at bryde racemæssigt adskillende mønstre."

Unavngiven workshop-deltager

Workshoppen indledtes med et kort oplæg af Manu Sareen. Han genfortalte kort sin egen historie, herunder historien om sit møde med Danmark. En historie om personlige erfaringer og især en historie om en personlig beslutning om at ville integreres.

Manu Sareen fortalte om en grundlæggende holdning, han igennem mange år havde haft: At kunst alene skulle støttes og promoveres på grund af dens kvalitet. Om den dertil hørende modstand mod støtte til kunst- og kulturprojekter alene på grundlag af deltagernes etniske tilhørsforhold.

Herefter fortalte han om nogle personlige erfaringer fra de seneste år – erfaringer, som havde fået ham til at skifte holdning til spørgsmålet om positiv særbehandling af kunst- og kulturprojekter funderet i grupperinger med indvandrerbaggrund.

Han fortalte om et børnebogsprojekt, som han selv havde initieret, da han havde indset, hvor dårligt børn af indvandrerforældre stod – både hvad angik læsning og tilegnelse af litteratur, og hvad angik skrivning og tilegnelse af en egen skrivekultur.

Manu Sareen agiterede for en positiv særbehandling. Sagde, at han mente, at positiv særbehandling ville være en forudsætning for at opnå reel inklusion.

Med dét synspunkt ventileret afsluttede han sit introducerende indlæg, og herefter fik workshopdeltagerne tre spørgsmål, som de skulle diskutere og om muligt konkludere på baggrund af. I det følgende er de forskellige arbejdsgruppers diskussioner og konklusioner samlet og præsenteret gruppevis.

De tre spørgsmål, som grupperne blev bedt om at drøfte og konkludere på baggrund af var:

1) Hvad Center for Kunst & Interkultur fremover helt konkret ville kunne bidrage med, som kunne være til glæde for aktører i det danske kulturliv. Om det kunne være opbygning af netværk af kunstnere og producenter, løbende formidling om tiltag og erfaringer fra kunst- og kulturprojekter (herunder formidling af best

practices), afholdelse af kompetenceudviklende seminarer og konferencer – eller noget helt fjerde eller femte?

2) Hvilke hindringer workshopdeltagerne selv havde mødt med hensyn til tilknytning af medarbejdere med anden eller blandet kulturel baggrund og især med hensyn til tiltrækning af et publikum med forskellig kulturel baggrund. Kunne der være fælles erfaringer eller en opnået indsigt, som det kunne være gavnligt for andre at kende? Hvordan kan en god udviklingsstrategi for inddragelse af nye kunstner- og publikumsgrupper med anden kulturel baggrund i det hele taget se ud?

3) Hvilke erfaringer med ømme punkter og faldgruber – for så vidt angik det flerkulturelle - de enkelte havde, som kunne være af interesse i en mere generel drøftelse af strategi.

Her følger gruppernes besvarelser:

Gruppe A

“CKI skal stå for opretning af en vidensbank og for formidling af nyt om de mange interkulturelle projekter, der findes, således at man via CKI kan orientere sig i, hvilke projekter der eksisterer og på hvilke niveauer. CKI må lanceres og profileres som en sådan arbejdsom, netværksbaseret og formidlende vidensbank.”

“Problemet for langt de fleste interkulturelle projekter er, at de nok får tildelt støtte, men ikke får *formidlet* deres projekter godt nok. Der kan CKI måske hjælpe med netværket, med en løbende opsamling af erfaringer og med kompetenceudviklende kurser og lignende. Eventuelt som direkte formidler i projekterne.”

Vedrørende inddragelse: “Det er vigtigt at arbejde for udvikling af en strategi for integration: Audience development (som for eksempel på Betty Nansen Teatret er et godt eksempel herpå). Det er samtidig vigtigt at se på, at den sproglige mangfoldighed i formidlingen kan være det, der skal til for at tiltrække et publikum af blandet kulturel baggrund.”

Gruppe B

“CKI kunne stå som et centralt placeret center, der kunne kortlægge kulturansattes baggrund. Hvad man nemlig synes at glemme er, at det er centralt at få fokus på, at også *kultur, klasse og køn* betyder noget for udvikling og afvikling af de interkulturelle projekter. CKI kunne indsamle eksempler på *best practices*.”

Vedrørende inddragelse: “CKI kunne arbejde med udvikling af mentormodeller, praktikmodeller, etablering af kvoter.”

Gruppe C

Vedrørende inddragelse: “Det handler om at møde folk, hvor de er. Om et forbedret og mere bevidst brug af det byrum, de benytter sig af. Herunder brug af ny kommunikationsformer og anvendelse af andre former for teknologi.”

“Vejen til integration af dem, man gerne vil have med i det interkulturelle, går gennem en involvering af dem i udviklingen og afviklingen. Problemet er, at det ofte er ældre, konventionelt tænkende mennesker, der administrerer kulturprojekterne, og som ikke nødvendigvis er i kontakt med de nye kommunikations- og udtryksformer. Kunsten skal ud og afspejle den hverdag, de lever i – dem vi vil have med. Derfor skal vi ud og arbejde i boligområder. Ud i områder, hvor man arbejder

med for eksempel kvarterløft. De kan oplagt bibringes kulturelle dimensioner, ligesom kunsten oplagt kan skabe kulturel dialog.”

”Problemet er, at enkeltstående projekter kan blive for isolerede og kan opleves som momentane månelandinger, der ikke skaber vedvarende forandringer. Det er for at undgå, det momentane, at kunsten skal med ind i folks hverdag. For derigennem kan den dialogen og kulturmødet forankres og skabe vedvarende forandringer.”

Gruppe D

”CKI skal skabe en form for videnscenter, som kan danne baggrund for vidensdeling og etablering af et informationsflow mellem institution. CKI skal med andre ord vide, hvad der rør sig af projekter. Og være et knudepunkt for info om kunst og interkultur. Endelig skal CKI inspirere til arrangementer.”

”Problemerne i mange kulturprojekter er, at de nok har en helt fin, overordnet ambition, men ofte risikerer at stivne i en institutionalisering. Initiativer skal understøttes og til stadighed udvikles. Man skal sætte gang i ting, der hvor folk er. Og dét er ikke nødvendigvis i institutionerne eller foreningerne.”

Gruppe E

”Opgaven kan blive meget, meget stor. Men hvad er opgaven egentlig? At sikre, at kulturen skaber dialog? Kan kulturen overhovedet skabe sammenhæng i det flerkulturelle? Måske. Men faldgruben, at man overser reelle forskelle – for eksempel generationsforskelle, som også er en del af problemstillingen.”

”Det er godt at inddrage dem, der bor dér, hvor projektet skal ud. Men man skal også indad! Hvad er det, institutionerne selv kan og ikke kan? Inddrag dem, det handler om i udviklingen af projekterne.”

Gruppe F

”Hvordan formidler man sprogligt? Det vil være en god opgave for CKI at sammenfatte erfaringer omkring formidling: Hvordan når vi ud, der hvor vi vil ud?”

Omkring økonomi: ”Det vil være interessant, om CKI kan finde ud af i hvilket omfang økonomi kan spille en rolle i deltagelse eller publikumsadfærd. Eller viden af praktisk karakter. Mange af de familier, vi taler om, har ingen viden om, hvad der skal til for at få del i kulturtilbuddene. CKI kunne lave en undersøgelse af økonomien og de pågældende familiers forudsætninger for at tage del i kulturlivet.”

”Det er rigtig nok vigtigt med kulturelle tiltag, hvor folk er. Men det er også vigtigt at man sikrer sig, at kulturelle institutioner i hele landet er med til at løfte opgaven: At løfte og styrke den kulturelle mangfoldighed og skærpe den politiske bevidsthed, der hører med. For så ændrer der sig noget i bevidstheden – også hos beslutningstagerne, der bevilger penge.”

”Institutioner skal skabe rum, ikke projekter. Giv institutionernes rum til kunstnerne, også kunstnere af anden etnicitet.”